

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**факультет дошкільної та спеціальної освіти
кафедра психології та педагогіки розвитку дитини**

**РЕФЕРАТ НА
ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

магістр
(освітній ступінь)

**НА ТЕМУ: «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ
ФОРМУВАННЯ ДОВІРЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СВІТУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ»**

Виконала: студентка II курсу,
602 з групи заочної форми навчання

Спеціальності
012 Дошкільна освіта. Початкова освіта

Житар Тетяна Володимирівна

Керівник доцент кафедри
психології та педагогіки розвитку дитини

Карнаух Л.П

Рецензент професор кафедри дошкільної освіти

Семчук С.І.

Актуальність дослідження. Демократизація й гуманізація сучасного суспільства зумовлюють актуальність вирішення проблеми формування довірливого ставлення до світу у дітей дошкільного віку. Довіра становить важливий момент міжособистісного спілкування, міжгрупової і організаційної взаємодії, є умовою функціонування суспільства в цілому.

Однак ускладнення суспільних відносин призвели до порушення міжособистісних стосунків дорослих і дітей. У багатьох батьків спостерігається зниження відповідальності, атрофується відповідальне ставлення до дітей, спостерігається серйозний дефіцит уваги і поваги до малюка. За цих умов різко загострилася суперечність між потребою дитини в опіці, довірі, почутті захищеності та безперервним послабленням, а відтак і відсутністю необхідної поваги з боку батьків та рідних, що призводить до гострого конфлікту та деформації її особистісного розвитку.

Складності та протиріччя сучасного життя в умовах постійно змінного суперечливого соціального середовища вимагають соціально-педагогічної підтримки дитини, починаючи з перших років життя. Взаємини батьків і дітей є однією з найбільш актуальних проблем, яка досліджується сучасною психолого-педагогічною наукою. Саме у взаємодії з рідними людьми дитина входить в оточуючий світ, оволодіває цінностями, нормами і правилами, прийнятими в суспільстві. Цей досвід закріплюється й формує моделі поведінки з іншими людьми, які передаються від покоління до покоління. У кожному суспільстві складається певна культура взаємин та взаємодії між батьками й дітьми, виникають соціальні стереотипи, певні стратегії виховання в сім'ї.

За дослідженнями І. Антоненко І. Беха, А. Гончаренко, О. Кононко фундамент довіри дітей до світу закладається на етапі дошкільного дитинства. Важливість формування довіри дітей дошкільного до світу набуває особливої гостроти у зв'язку з їхнім прагненням до довірливих взаємин з оточуючими та зростаючими проявами агресивності сучасного соціуму; спрямованістю дітей дошкільного віку на особистісне спілкування з

рідними і близькими дорослими та домінуванням у закладі дошкільної освіти формального спілкування, що нівелює будь-які прояви дитячої довіри.

Недостатність, обмеженість емоційного спілкування і активної доброзичливої уваги з боку близьких дорослих призводить до появи у дитини невротизму, тривожності. Атмосфера спілкування з близькими людьми в сім'ї багато в чому визначає особливості довірливого ставлення до світу дитини.

Сім'я може по-різному впливати на розвиток дитини. Так, взаємини в батьківській сім'ї, ставлення до дитини з боку батьків можуть формувати як позитивний погляд на світ і на саму себе, так і здатні призвести до негативних наслідків, що проявлятимуться у недостатньому розвитку потреб і мотивів, низькій самооцінці, недовірі до оточуючих тощо.

У психолого-педагогічній науці накопичений значний теоретичний матеріал з проблеми формування довірливого ставлення до світу у дошкільників. Їх вплив на формування дитячої особистості розглядався в працях І. Беха, Л. Божович, А. Захарова, С. Ковальова, О. Косаревої, Г. Костюка. Аналіз наукової літератури з теми дослідження засвідчив, що, не дивлячись на ряд теоретичних досліджень в педагогіці і психології, проблема формування довірливого ставлення до світу дітей дошкільного віку залишається недостатньо вирішеною.

Таким чином, враховуючи соціально-педагогічну актуальність та суспільне значення проблеми і враховуючи її недостатню вивченість та потреби практики виховання дітей дошкільного віку, нами визначена тема дослідження **«Психолого-педагогічні засади формування довірливого ставлення дітей дошкільного віку до світу в умовах сьогодення»**.

Об'єктом дослідження є процес формування довірливого ставлення до світу дошкільників у процесі педагогічного впливу.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи формування почуття довірливого ставлення до світу у процесі педагогічного впливу.

Мета дослідження – визначити, науково обґрунтувати і експериментально перевірити методику формування довірливого ставлення до світу дошкільників у процесі педагогічного впливу.

Для досягнення мети дослідження визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми в психолого-педагогічній теорії та освітній практиці.

2. Визначити сутність поняття «довірливе ставлення» та особливості формування довірливого ставлення до світу дошкільників, вплив виховних стратегій батьків на формування довіри дитини.

3. Визначити рівні сформованості довірливого ставлення до світу дошкільників у дітей дошкільного віку в умовах ЗДО.

4. Науково обґрунтувати, експериментально перевірити та методику формування довірливого ставлення до світу дошкільників процесі педагогічного впливу.

5. Розробити методичні рекомендації для батьків з проблеми формування довірливого спілкування дошкільників в сім'ї.

Теоретичну основу дослідження складають положення психолого-педагогічної науки про соціальну сутність виховання (І. Бех, В. М'ясищев, І. Кон); особливості розвитку особистості в дошкільному віці (Л. Божович, О. Кононко,); виховний вплив сім'ї (В. Сухомлинський); процес взаємодії батьків і дітей (А. Адлер, М. Боришевський), концепція особистісно орієнтованого виховання (І. Бех, В. Сухомлинський, О. Кононко).

Для вирішення завдань використовувалися **методи дослідження**: теоретичного пошуку: аналіз педагогічної, психологічної, літератури, синтез, порівняння, класифікація; емпіричні: анкетування, інтерв'ювання, бесіда. педагогічне спостереження, та проєктивні методи.

Теоретична значущість дослідження проаналізовано положення про роль спілкування у формуванні довірливого ставлення до світу дітей дошкільного віку; виокремлено теоретичні і практичні засади формування довірливого ставлення до світу у дітей дошкільного віку.

Практична значущість дослідження полягає в розробці методики та методичних рекомендацій з проблеми формування довірливого ставлення до світу дошкільників в ЗДО та сім'ї, змісту і форм роботи з батьками щодо означеної проблеми.

Апробація дослідження: Основні положення магістерської роботи доповідалися на звітній конференції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2021 р.).

За результатами дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Проаналізовано стан розробленості проблеми в психолого-педагогічній теорії та освітній практиці. Аналіз наукової літератури з теми дослідження засвідчив, що формування довірливого ставлення до світу дитини формується у процесі спілкування; активної взаємодії суб'єкта і найближчого середовища, в якому він існує. Проблема формування довірливого ставлення до світу дітей дошкільного віку залишається недостатньо вирішеною в педагогічній теорії та практиці. Зокрема, актуальним є вивчення особливостей формування довірливого ставлення до світу як фактору їх особистісного розвитку, розробки та експериментальної перевірки методики з означеної проблеми.

2. Проаналізовано сутність і структуру поняття «довірливе ставлення до світу» у дітей дошкільного віку, що виявляється в оптимістичному очікуванні й характеризується готовністю виявляти добру волю по відношенню до партнера, очікуванням справедливого і чесного ставлення.

В основі формування довірливого ставлення до світу дошкільника в родині лежить виховна стратегія, що ґрунтується на морально-етичних цінностях і нормах життєдіяльності сучасної сім'ї, доброзичливому, чуйному і щирому ставленні батьків і дітей одне до одного. Зовнішньо вона проявляється як взаєморозуміння, взаємодопомога і взаємоповага, головними засобами вираження яких є культура гуманного спілкування, поведінки. Довіра взаємин є результатом спрямованого на дитину виховного впливу, ціннісної системи гуманних орієнтирів батьків, яка може втілюватися в її

свідомості та супроводжуватися різними емоційними переживаннями, є основною умовою формування почуття захищеності дошкільника в сім'ї.

3. Визначено рівні сформованості довірливого ставлення до світу дошкільників. Підсумовуючи результати констатувального етапу експериментальної роботи, можна дійти висновку про те, що стан сформованості довірливого ставлення до світу у дошкільників загалом характеризується як недостатній. Також потребує вдосконалення робота з професійної підготовки вихователів до роботи з батьками дошкільників, підвищення педагогічної обізнаності батьків в означених питаннях та розвитку відповідних комунікативних умінь і навичок взаємин у дітей дошкільного віку з батьками.

4. Науково обґрунтовано, експериментально перевірено методику формування довірливого ставлення до світу у дошкільників процесі педагогічного впливу. У нашому дослідженні була апробована методика, спрямована на педагогічну корекцію батьківсько-дитячих взаємин, яка включала в себе: колективні, групові та індивідуальні форми роботи з дітьми та їхніми батьками.

Основними метами корекційної роботи з дітьми були: ігротерапія, метод вправ, переорієнтації ціннісних орієнтацій. У роботі з батьками доречними виявилися такі форми роботи: індивідуальні консультації, теоретичні консультації, групові дискусії, ігрове моделювання педагогічних ситуацій, вирішення педагогічних задач, аналіз власної виховної діяльності та минулого досвіду, тренінг.

Порівняння результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчило, що у рівнях сформованості довірливого ставлення до світу дошкільників відбулися позитивні зміни, що виявляються в підвищенні рівня рефлексії, здатності до самостереження, усвідомлення своєї поведінки, у меншій орієнтації на думку інших, в емоційній саморегуляції батьків; у кращому розумінні один одного, більшій відкритості між батьками та дітьми; поліпшенні довірливих взаємин між усіма членами сім'ї.

Так, наприкінці експерименту кількість дітей із високим рівнем сформованості довірливого ставлення до світу зросла з 17,7 до 40,1%. У контрольних групах ця тенденція виражена меншою мірою, істотних кількісних і якісних змін тут не відбулося.

5. Розроблено методичні рекомендації для батьків з проблеми формування довірливого спілкування дошкільників в родині.